

Lhbti+: Wie zet zich in voor gender- en seksuele minderheden?

PVDA/GL.....	2
Volt.....	2
PvdD.....	3
D66.....	3
CU.....	4
BIJ1.....	4
SP.....	5
BBB.....	5
CDA.....	5
SGP.....	5
VVD.....	5
PVV.....	5
JA21.....	6
FVD.....	6
NSC.....	6
DENK.....	6

[Let op: Dit document bevat voornamelijk teksten uit concept-verkiezingsprogramma's. Hoewel we de definitieve wijzigingen hebben meegenomen in onze analyse en infographics, zijn deze niet in dit overzicht opgenomen.]

PVDA/GL

- Beschermen van LHBTQIA+-rechten. We scherpen het Wetboek van Strafrecht en de Algemene wet gelijke behandeling aan, zodat duidelijk wordt dat ook de discriminatie op basis van LHBTQIA+ strafbaar is (ook voor de BES-eilanden). We verbieden conversie-therapieën waarbij wordt geprobeerd mensen te ‘genezen’ van hun genderidentiteit en/of seksuele voorkeur. De verplichte geslachtsregistratie bij de overheid schaffen we af en we maken het mogelijk om op identiteitspapieren geen geslacht te laten vermelden of een andere aanduiding dan M of V te kiezen. We blijven financiële ondersteuning bieden aan programma’s die zich specifiek richten op de emancipatie en het ondersteunen van oudere of biculturele LHBTQIA+-personen, mensen met een beperking en op het voorkomen van suïcide binnen deze groepen. In opvanglocaties voor vluchtelingen gaat speciale aandacht uit naar de veiligheid voor LHBTQIA+-personen.
- Erkenning voor regenbooggezinnen. We introduceren zo snel mogelijk een nieuwe wettelijke regeling voor meerouderschap. Vruchtbaarheidsbehandelingen worden voortaan vergoed voor draagmoeders die een kind dragen voor diverse gezinnen.
- Gendergelijkheid en minderheden. We zetten ons over de volle breedte in voor gendergelijkheid. We willen een feministisch buitenlandbeleid met niet alleen woorden maar ook daden, inclusief de inzet van concrete hulp, handelsafspraken, inspraak of sancties die gendergelijkheid ten goede komen. Bij al het externe beleid hebben we oog en oor voor de meest kwetsbare groepen, waaronder seksuele en genderminderheden en inheemse gemeenschappen.
- Europese antidiscriminatiewet. Voor discriminatie, racisme, islamofobie, antisemitisme, anti-zwart racisme en xenofobie mag geen plaats zijn in de EU. Wij zetten ons daarom in voor een nieuwe, overkoepelende Europese antidiscriminatiewet. Deze breiden we uit naar sociale zekerheid, onderwijs, gezondheidszorg en de markt voor goederen en diensten. Deze wet moet ook discriminatie op grond van genderexpressie en genderidentiteit verbieden en het ouderschap binnen niet-traditionele gezinnen beschermen.
- Een inclusiever zorgstelsel. We maken een einde aan de discriminatie in de zorg, zowel voor patiënten als professionals. We investeren daarom in cultuur- en gendersensitieve zorgverlening. Daarnaast lanceren we een breed onderzoeks- en voorlichtingsprogramma om de kennisachterstand in de zorg weg te werken waar het gaat om aandoeningen of klachten die vooral voorkomen bij vrouwen of mensen van kleur. We maken werk van de wachtlijsten in de transgenderzorg en zorgen dat deze zorg zoveel mogelijk regionaal beschikbaar wordt. We verbieden medisch niet-noodzakelijke behandelingen van intersekse personen zonder hun eigen toestemming. We investeren in meer gender en genetische diversiteit in medisch onderzoek. We stellen eisen aan de deelnemers aan deze onderzoeken zodat de uitkomsten meer representatief zijn.
- Alle scholen geven voorlichting over relaties, (online) seksualiteit, het aangeven van wensen en grenzen en sekse-, gender- en seksuele diversiteit. We herintroduceren grote publiciteitscampagnes om jongeren en anderen voor te lichten over prettige en veilige seks.

Volt

- Juridisch meerouderschap wordt op korte termijn mogelijk, ter bevordering van de rechtspositie van regenbooggezinnen.
- De erkenning van trans ouderschap wordt wettelijk vastgelegd.
- Er komt zo snel mogelijk een wet op draagmoederschap, waarbij draagmoederschap gereguleerd wordt en de overheid de kosten voor (commercieel) draagmoederschap vergoedt. Hierbij is aandacht voor de belangen van wensouders, draagmoeders en het kind. Daarnaast moet er in Europees en internationaal verband gezocht worden naar oplossingen om massaspermadonatie te stoppen en anonimiteit tegen te gaan.

- Bovendien zou op alle basis- en middelbare scholen les moeten worden gegeven over seksuele en genderdiversiteit. Op iedere school hoort inclusieve seksuele voorlichting aan bod te komen. Daarnaast pleit Volt ervoor dat kinderen respectvol om leren gaan met, nu nog, gemarginaliseerde groepen.
- Er komt een verbod op conversietherapie (ookwel homogenezing) in Nederland én Europa.
- We maken transgenderzorg beter, toegankelijker en sneller beschikbaar. Met onder andere een korter psychologisch traject en sneller toegang tot medicatie wanneer dit passend is voor de cliënt. De keuze voor wel of geen genderbevestigende therapie wordt volgens Volt gemaakt in de spreekkamer van specialisten, vrij van politieke standpunten. We zorgen onder andere voor meer opleidingsplaatsen voor medisch specialisten in transgenderzorg.

PvdD

- Alle paren krijgen dezelfde rechten als heteroseksuele paren. Er komt een volwaardige wettelijke regeling, inclusief tijdsplanning, voor een meerouderschap, -gezag en een draagmoederschapsregeling. Kunstmatige inseminatie blijft vergoed voor vrouwenparen en alleenstaande vrouwen. IVF bij draagmoederschap wordt vergoed voor diverse gezinsvormen, dus ook bij bijvoorbeeld mannenparen en trans personen. De bescherming van donorkinderen wordt verbeterd en er komt een wettelijk maximum aan het aantal donaties per spermadonor.
- Er komen verbeterde en geconcretiseerde kerndoelen en eindtermen in het onderwijs rondom seksuele voorlichting, maar ook over het doorbreken van taboes (bijvoorbeeld rond menstruatie), over sekse-, gender-, en seksuele diversiteit, stereotypering, relaties, online seksualiteit en het aangeven van wensen en grenzen.
- Scholen geven voorlichting over sekse-, gender- en seksuele diversiteit. Vaardigheden om LHBTIQA+-acceptatie te bevorderen worden onderdeel van docentenopleidingen. Initiatieven die het onderwijs LHBTIQA+-vriendelijker maken worden gesteund. Als scholen hierin tekortschieten, treedt de Onderwijsinspectie op.
- Er komt een wettelijk verbod op ‘conversiehandelingen’ waarmee wordt geprobeerd om de seksuele oriëntatie, genderidentiteit of -expressie van mensen te veranderen.
- Identiteitsgebonden zorgcentra worden ondersteund. Denk hierbij aan ouderenzorginstellingen die rekening houden met LHBTIQA+-personen en mensen met verschillende culturele achtergronden.
- Er komt een wettelijke regulering die medisch niet-noodzakelijke behandelingen van intersekse kinderen zonder hun uitdrukkelijke en goed geïnformeerde toestemming aan banden legt. Zo kunnen intersekse kinderen zelf kiezen wat er met hun lichaam gebeurt.
- Trans personen krijgen uitgebreide informatie van betrokken artsen en meer keuzevrijheid in het traject van hormonen en operaties.

D66

- D66 wil een wettelijke regeling voor meerouderschap en -gezag. Een derde of vierde ouder zou ook juridisch gezien ouder van het kind moeten kunnen worden en het wettelijke gezag moeten kunnen krijgen.
- Het Nederlandse recht kent nog altijd geen regeling van draagouderschap, waardoor juridische onzekerheid ontstaat. D66 wil een regeling voor draagmoederschap die de rechten van kinderen, wensouders en draagmoeders beschermt.
- We vergoeden IVF bij draagmoederschap.
- Alle scholen onderwijzen over seksuele diversiteit en pakken lhbtq+ discriminatie aan. We helpen docenten met vaardigheden om acceptatie te bevorderen en voor een veilige omgeving voor alle kinderen op school. Seksuele voorlichting schenkt ook aandacht aan instemming, seksuele weerbaarheid en een brede definitie van ‘seks’. De overheid ondersteunt scholen daarbij.
- Homogenezingstherapie wordt verboden.

- Transgender personen moeten vaak lang wachten op zorg. Dat heeft ingrijpende gevolgen. D66 zal zich blijvend inzetten voor de aanpak van de wachtlijsten voor transgenderzorg.
  - Het komt nog voor dat intersekse kinderen zonder medische noodzaak correctief geopereerd worden. Dat kan op latere leeftijd grote psychische gevolgen hebben. Jonge intersekse kinderen gaan we beter beschermen tegen niet-noodzakelijke medische behandelingen.
- Er komt een wettelijk transitieverlof voor transgender personen, waarbij het loon wordt doorbetaald – naar voorbeeld van het zwangerschapsverlof.

CU

- Geen wettelijke regeling voor meerouderschap of meeroudergezag. Een regeling staat haaks op het centraal stellen van biologisch ouderschap, is in de uitvoering te complex en leidt tot een groter conflictpotentieel rond kinderen.
- Geen regeling rond draagmoederschap. De ChristenUnie heeft grote bezwaren tegen het reguleren van draagmoederschap waarbij het kind genetisch slechts gedeeltelijk of in het geheel niet met de ouders verwant is. Nederland heeft de afgelopen 30 jaar een consistent ontmoedigingsbeleid gevoerd rond draagmoederschap. De ChristenUnie ziet geen reden om daar verandering in te brengen. Er komt een verbod op internationaal draagmoederschap.
- Ook seksuele voorlichting, passend bij de context van gemeenschappen, kan helpen om het aantal onbedoeld zwangerschappen terug te dringen.
- Goede transgenderzorg. Genderdysforie vraagt om erkenning en goede zorg. Transmensen moeten kunnen rekenen op goed zorg die aan de gebruikelijke normen voldoet, is gebaseerd op wetenschappelijk bewijs en gekoppeld aan wetenschappelijk onderzoek naar effecten op korte en lange termijn. Er moet een adequaat en voldoende aanbod van zorg beschikbaar zijn, ook omdat lang wachten op adequate zorg leidt tot meer depressies en suïcides. Goede transgenderzorg moet zorgvuldig zijn. Betrokkenen moeten een deskundige kunnen spreken om de gevolgen te overzien van een keuze voor wijziging van het juridisch geslacht. De ChristenUnie is daarom tegen de nieuwe transgenderwet. Zelfidentificatie (zonder tussenkomst van een professional) kan geen uitgangspunt zijn voor keuzes rond geslachtsregistratie en mede daarom geen beslissend criterium in wet- en regelgeving.
- Genderzorg voor jongeren. De snelle stijging van het aantal jongeren met genderproblemen baart ons zorgen. We moeten waken voor een cultuur waarin het bevragen van de eigen genderidentiteit de norm wordt en de eigen sekse secundair is of niet meer dan een bij de geboorte door ouders of verloskundige gemaakte keuze, die naderhand onjuist wordt geacht. Het bevestigen van kinderen en jongeren in hun meisje of jongen zijn is onderdeel van een normale en gezonde ontwikkeling van kinderen en jongeren. De recente koerswijzigingen en herziene richtlijnen in andere Europese landen verdienen ook een gesprek in Nederland. Juist voor de nieuwe sterk groeiende doelgroep is het belangrijk dat psychologische hulp geboden wordt.

BIJ1

- Er komt een wet voor meerouderschap. Het huidige huwelijksrecht en samenlevingsrecht worden op zo'n manier aangepast, dat er gelijke sociale en financiële rechten worden geboden aan alle gezinnen, samenwonenden en samenlevenden.
- Er komt een wet op draagouderschap op basis van het Wetsvoorstel kind, draagmoederschap en afstamming, met solide bescherming voor kinderen, draagouders en wensouders.
- Vruchtbaarheidsbehandelingen zoals IVF en KID moeten vergoed worden. Het aantal vergoede behandelingen moet uitgebreid worden op basis van kansen, niet kosten. Dit geldt ook voor LHBTQI+ stellen.
- De zorg voor trans personen moet worden gezien als een reguliere vorm van medische zorg en moet worden meegenomen in het basiscurriculum van medische gezondheidsopleidingen. We vergroten het

aanbod van transzorg en er worden meer transklinieken geopend. Expertise wordt gedeeld tussen de vijf grootste ziekenhuizen, zodat wachtlijsten kunnen worden weggewerkt. (Hormoon)behandelingen en operaties worden vergoed, zonder toestemming van 'experts' en verzekeringen. Huisartsen worden opgeleid voor hormoonbehandelingen. Daarnaast hoeven trans personen geen diagnose meer te ontvangen om zorg te krijgen.

SP

- Geen relevante punten

BBB

- BBB erkent de unieke uitdagingen waarmee transgenders worden geconfronteerd en benadrukt het belang van snelle en kwalitatieve zorg voor zowel jongeren als volwassenen. Een zorgvuldig besluitvormingsproces ondersteund door zorgprofessionals indien jongeren en kinderen een medische transitie overwegen is erg belangrijk, zeker nu we een toenemend aantal aanmeldinge bij genderklinieken constateren.

CDA

- Seksuele geaardheid is aangeboren en dus geen mentale stoornis. Daarom komt er een wettelijk verbod op 'conversietherapie'.
- We willen praktische problemen en onveilige situaties voor transgender personen oplossen. Een transgenderwet, zorgvuldig getoetst aan onze uitgangspunten, kan hier recht aan doen.

SGP

- CONCREET WIL DE SGP: geen mogelijkheden voor meerouderschap en draagmoederschap.
- Medisch ingrijpen bij minderjarigen kan bijvoorbeeld niet zonder regulering en dient, gelet op het onomkeerbare karakter, ontmoedigd te worden. Zelfidentificatie als uitgangspunt voor het wijzigen van de vermelding van geslacht in de geboortakte is ongewenst. De SGP wijst daarom de voorgestelde wijziging van de Transgenderwet af.
- VERDER WIL DE SGP: stoppen met het verstrekken van subsidies die uitdrukkelijk bedoeld zijn om de genderideologie aan burgers en leerlingen op te dringen;

VVD

- Ieder gezin telt mee. We werken aan wettelijke regelingen voor meerouderschap, gezag en draagmoederschap in lijn met de adviezen van de Staatscommissie Herijking ouderschap en het recente wetsvoorstel Kind, draagmoederschap en afstamming. Daarnaast onderzoeken we hoe zorg voor mensen met een kinderwens, ongeacht relatievorm, verbeterd kan worden.
- Verbod op 'homogenezing'. Er komt een wettelijk verbod op zogenaamde conversiehandelingen om iemand zijn seksuele geaardheid/gerichtheid te veranderen.
- Beschermen kwetsbare kinderen. We verkennen de juridische mogelijkheden om medisch niet-noodzakelijke ingrepen bij intersekse kinderen zonder hun eigen toestemming in de toekomst te voorkomen.

PVV

- Schoolkinderen worden geïndoctrineerd met klimaatactivisme, genderwaanzin en met een gevoel van schaamte over de geschiedenis van ons land.
- Gemeenten werken niet mee aan gender-maatregelen, klimaatwaanzin en diversiteitsgeneuzel

JA21

NA

FVD

- Ook kinderen zijn het doelwit geworden van wokeactivisten. Ze worden, veelal door gesubsidieerde organisaties (die 'gastlessen' verzorgen op scholen), banggemaakt met doemscenario's over het klimaat, hen wordt een schuldgevoel aangepraat vanwege het verleden en ze worden al op vroege leeftijd in aanraking gebracht met alternatieve seksuele oriëntaties - want ook de heteroseksuele norm is woke-activisten een doorn in het oog.
- De gevolgen hiervan zijn duidelijk zichtbaar: steeds meer jongeren worden aan het twijfelen gebracht over hun zogenaamde 'genderidentiteit' en hebben ten onrechte het gevoel 'in het verkeerde lichaam te zitten'. Vaak gaat het om kwetsbare jongeren, die in het ergste geval worden overgehaald om onomkeerbare hormoonbehandelingen en geslachtsoperaties te ondergaan. Hormoonremmers worden toegediend aan kinderen vanaf elf jaar en borstamputaties worden verricht bij kinderen vanaf vijftien jaar. De afgelopen tien jaar is het aantal mensen dat een geslachtsoperatie ondergaat verviervoudigd. FVD wil deze schadelijke trend zo snel mogelijk keren.
- Geen subsidies meer voor organisaties die op scholen seksualiteit opdringen aan kinderen, zoals de Rutgers Stichting.
- Verbod op hormoonbehandelingen en operaties voor minderjarigen in het kader van een 'geslachtsverandering'.
- Een wettelijk verbod op transgender-propaganda op scholen en in TV-programma's voor de jeugd en een einde aan LGBT+ campagnes vanuit overheidsinstellingen."

NSC

- We hebben oog voor de worsteling die jongeren kunnen hebben met identiteit en gender. Er moet een laagdrempelig aanbod zijn waar zij terecht kunnen voor advies en hulp. Wij willen een grondig wetenschappelijk advies over genderbehandeling op jonge leeftijd zoals vermeld in het 'Dutch protocol' over onder meer puberteitsremmers. Wij vinden het goed dat transgenders hun geslacht kunnen veranderen, maar zijn tegen de voorgestelde verruiming van de Transgenderwet die de deskundigenverklaring schrapt.
- We bestrijden alle vormen van discriminatie en zetten ons in voor een volwaardige acceptatie van LHBTI'ers op school, op het werk en in de samenleving.

DENK

- Het opdringen van een vorm van LHBTIactivisme noemen wij regenboogdwang. Denk bijvoorbeeld aan gendertransitie die wordt gedoceerd op hele jonge leeftijd aan kinderen. Of aan het verplichten van het dragen van een OneLove-band of het moeten meedoen met Paarse Vrijdag. Indien men daar niet aan meedoet, dan volgt vaak stigmatisering. DENK verzet zich tegen deze regenboog-dwang. [...] Tevens verzetten wij ons tegen de maatschappelijke tendens dat LHBTI-activisme tot norm wordt verheven waar alle mensen aan zouden moeten voldoen. Iedereen moet geaccepteerd worden, maar dat betekent niet dat een bepaalde levenswijze opgedrongen mag worden.
- Wij willen de doorgeslagen aanwezigheid van geseksualiseerd onderwijsmateriaal terugdringen.
- Ook géén regenboogdwang in het onderwijs. Ouders krijgen zeggenschap over het doceren van onderwijs over seksualiteit en voortplanting aan hun kinderen

- DENK is tegen de Transgenderwet. De leeftijdsgrens mag niet lager worden dan 16 jaar om een geslachtsregistratie te wijzigen. Sterker nog, DENK is vóór het verhogen van de leeftijdsgrens naar minimaal 18 jaar. Daarnaast blijft een deskundigenverklaring nodig om zo'n ingrijpende beslissing te onderbouwen.
- DENK is tegen puberteitsremmers en tegen hormonale behandelingen bij minderjarigen.
- DENK is ook tegen chirurgische ingrepen bij minderjarigen wanneer zij van gender willen veranderen.
- DENK zal er altijd voor strijden om Nederland een land te maken van ons allemaal. Daarmee doen we recht aan de belofte van de Grondwet om iedereen een gelijkwaardige behandeling te geven. Dat betekent dat we de strijd tegen discriminatie en racisme opvoeren, waaronder de strijd tegen institutioneel racisme bij de overheid. Dan hebben we het over elke vorm: anti-moslim, anti-zwart én anti-Aziatisch racisme, antisemitisme, haat en geweld jegens LHBT'ers, anti-hindoe – en Sikh racisme, antiziganisme en welke vorm van onderscheid dan ook. Vanzelfsprekend maken wij ons ook hard voor een gelijkwaardige positie voor mensen met een beperking in onze samenleving."